Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Δ-07

Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων

Τρέχουσα οικονομική συγκυρία και προκλήσεις οικονομικής πολιτικής

1. Εισαγωγή

Το παρόν Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων του ΙΝΕ ΓΣΕΕ δίνεται στη δημοσιότητα σε μια περίοδο όπου η οικονομική, κοινωνική και γεωπολιτική αβεβαιότητα διαμορφώνουν ένα σύνθετο και μη προβλέψιμο μείγμα εξελίξεων. Περιοριζόμενοι στο πεδίο της οικονομίας, η ανάλυση που ακολουθεί θα στηριχθεί στην αξιολόγηση της τρέχουσας συγκυρίας και στη διαθεσιμότητα οικονομικών δεδομένων που αφορούν το β΄ τρίμηνο και το α΄ εξάμηνο του τρέχοντος έτους.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, στη διάρκεια του β΄ τριμήνου η ελληνική οικονομία δέχτηκε ισχυρή συμπίεση ως συνέπεια του πλήγματος του lockdown. Η ύφεση ήταν της τάξης του 15,2%, συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Η αναμενόμενη έκταση της ύφεσης είναι, επιπλέον, προεξοφλημένη σε επίπεδο προσδοκιών ως προς τις προοπτικές της οικονομίας. Βέβαια, αν συγκρίνουμε το ποσοστό της συρρίκνωσης με το αντίστοιχο άλλων οικονομιών, ειδικά των χωρών του ευρωπαϊκού Νότου, τότε η επίδοση της οικονομίας μας δεν ήταν απογοητευτική, δεδομένης της υψηλής εξάρτησής της από τους κλάδους του επισιτισμού-τουρισμού και των μεταφορών, που επλήγησαν περισσότερο εν μέσω της πανδημικής κρίσης.

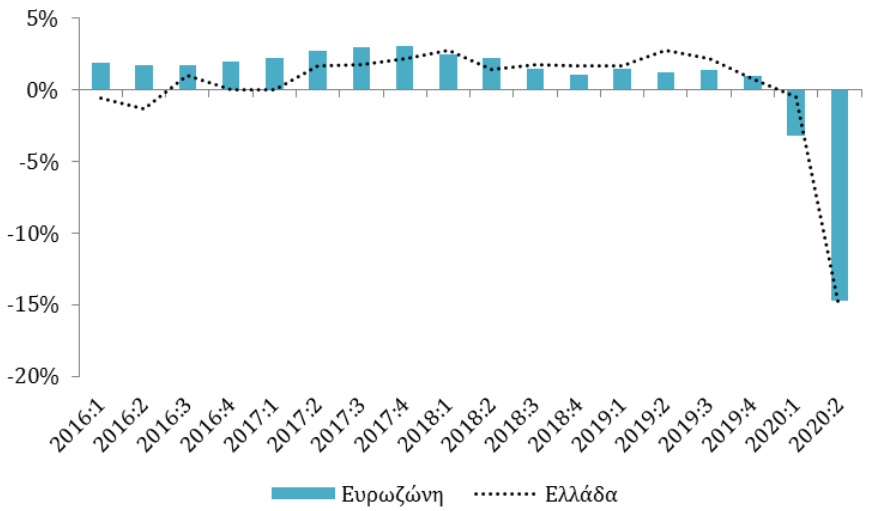
Ωστόσο, αν συμπεριλάβουμε στις εκτιμήσεις μας το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία βρέθηκε, οριακά, σε υφεσιακή πορεία από το α΄ τρίμηνο του έτους, τότε δημιουργείται έντονη ανησυχία και προβληματισμός ως προς την προοπτική της δυναμικής της, καθώς και των αναγκαίων παρεμβάσεων δεδομένων των διαρθρωτικών αδυναμιών της. Η λήψη νέων μέτρων στήριξης της οικονομίας είναι επιβεβλημένη. Γι΄ αυτόν τον λόγο στο παρόν Δελτίο αναπτύσσουμε ιδέες και κατευθύνσεις παρεμβάσεων οικονομικής πολιτικής στα πεδία της αναπτυξιακής στρατηγικής, της δημοσιονομικής πολιτικής, του μακροοικονομικού μετασχηματισμού και της αγοράς εργασίας.

2. Μακροοικονομικές και δημοσιονομικές εξελίξεις

Η ανάγνωση των διαθέσιμων στοιχείων για την ύφεση σε συνδυασμό με την κατάσταση της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας επαναφέρουν στο επίκεντρο της προοπτικής της ελληνικής οικονομίας την ποιότητα και τη διάρθρωση της μακροοικονομικής δομής της. Δεδομένης της αναζωπύρωσης της πανδημίας, της κακής επίδοσης του τουρισμού και των νέων μέτρων συγκράτησης της προσφοράς-ζήτησης, κυρίως στον άξονα «επισιτισμός-τουρισμός», η εξέλιξη του ΑΕΠ και της απασχόλησης τα επόμενα 2-4 τρίμηνα θα προσδιορίσουν αφενός το συνολικό οικονομικό κόστος του COVID-19 για το 2020 και αφετέρου τη δυναμική της επιστροφής της χώρας στο προ υγειονομικής κρίσης οικονομικό επίπεδο. Ωστόσο, ο συνδυασμός υγειονομικής, οικονομικής και γεωπολιτικής αβεβαιότητας που προσδιορίζει την τρέχουσα συγκυρία έχει αυξήσει δραματικά την ανησυχία και τους φόβους των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Αυτό είναι πολύ πιθανό να αποτυπωθεί στην εξέλιξη της καταναλωτικής και της επενδυτικής δαπάνης δημιουργώντας συνθήκες παρατεταμένης ύφεσης.

Η κάμψη του ΑΕΠ για το σύνολο του α΄ εξαμήνου, η οποία ανέρχεται στο -7,9%, αποτυπώνει τις μέχρι σήμερα μακροοικονομικές παρενέργειες της υψηλής αβεβαιότητας.

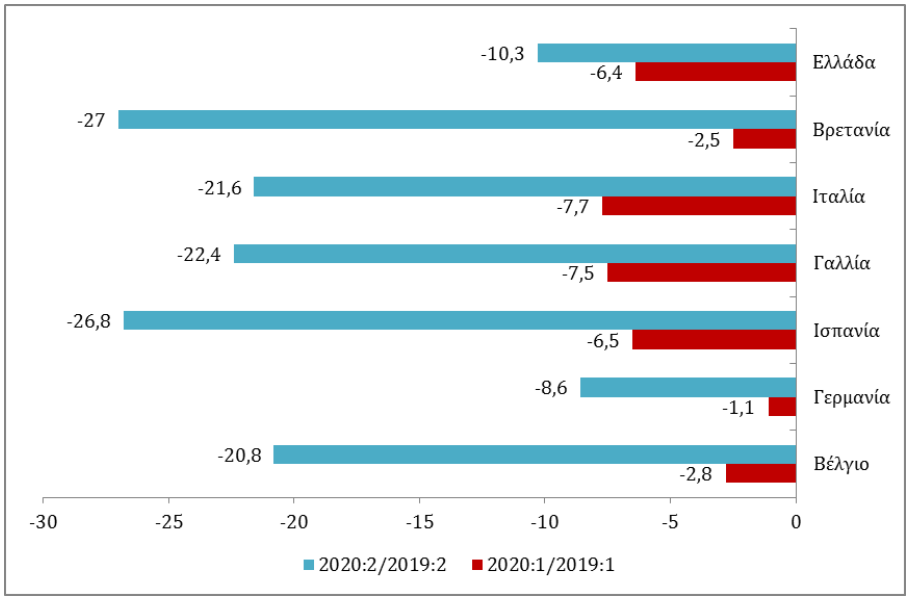
Διάγραμμα 1: Ετήσιες ποσοστιαίες (%) μεταβολές πραγματικού ΑΕΠ Ελλάδας και Ευρωζώνης (2016:1-2020:2, σταθερές τιμές 2015)

Πηγή: Eurostat

Η μεγάλη πτώση του β΄ τριμήνου οφείλεται στην ετήσια κάμψη του όγκου της κατανάλωσης και των επενδύσεων κατά 12% και 10% αντίστοιχα και στην πτώση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 32% (διπλάσια της μείωσης των εισαγωγών). Από την οπτική της αναζωογόνησης της επεκτατικής προοπτικής της οικονομίας, οι προαναφερόμενες μεταβολές στις βασικές συνιστώσες της ζήτησης θέτουν το περίγραμμα των αναγκαίων παρεμβάσεων στήριξής της. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί το χρόνιο έλλειμμα παραγωγικών επενδύσεων, το οποίο εξακολουθεί να επηρεάζει αρνητικά την πορεία της οικονομίας, καθώς έπειτα από πολλά χρόνια συρρίκνωσης οι επενδύσεις παραμένουν σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα για τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Στη διάρκεια του α΄ τριμήνου του 2020, και παρ΄ ότι η ύφεση στην Ελλάδα (-0,5%) ήταν μικρότερη από αυτήν στην Ευρωζώνη (-3,2%), η κάμψη των επενδύσεων ήταν μεγαλύτερη σε ετήσια βάση (-6,4% έναντι 1,9% στην ΕΕ). Το β΄ τρίμηνο η μείωση των επενδύσεων στην Ελλάδα ήταν στο -10,3, πτώση ωστόσο υποδεέστερη από αυτή των άλλων αναπτυγμένων ευρωπαϊκών οικονομιών πλην της Γερμανίας (βλ. Διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 2: Ετήσιες (%) μεταβολές παγίων επενδύσεων το α΄ και το β΄ τρίμηνο του 2020

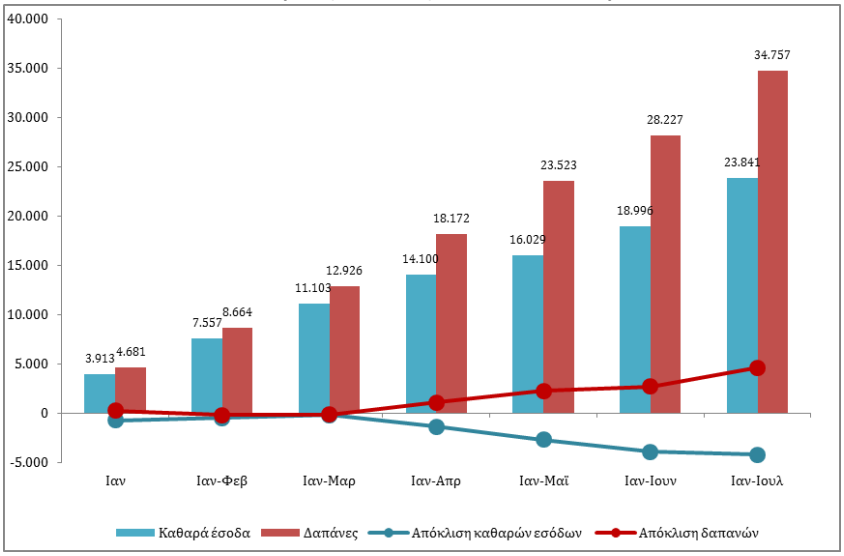

Πηγή: Eurostat

Δεδομένης αυτής της εμπειρίας, της μεγάλης κάμψης του τζίρου των επιχειρήσεων και της επιχειρηματικής αβεβαιότητας που επικρατεί διεθνώς, οι όποιες προσδοκίες ανάκαμψης των επενδύσεων το 2021 έχουν υψηλό ρίσκο διάψευσης. Και αυτό είναι ένα στοιχείο που πρέπει

να ληφθεί σοβαρά υπόψη στις εκτιμήσεις της μεγέθυνσης της οικονομίας όπως και στον σχεδιασμό των μακροοικονομικών παρεμβάσεων.

Αντισταθμιστικός παράγοντας θετικής προοπτικής προβλέπεται να είναι η αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα επαληθευτούν οι προσδοκίες έγκαιρης αποδέσμευσης των πόρων του ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης. Η άμεση και ορθή αξιοποίηση των αναπτυξιακών κονδυλίων του Ταμείου είναι επίσης επιτακτική για τον βιώσιμο αναπτυξιακό μετασχηματισμό και την ενίσχυση της φερεγγυότητας της οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της πανδημίας και τους περιορισμούς που πιθανόν να δημιουργήσουν στο πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής τα επόμενα έτη. Ενδεικτικό του δημοσιονομικού αντίκτυπου της κρίσης είναι ότι το διάστημα Ιανουάριος-Ιούλιος η υστέρηση των καθαρών εσόδων έναντι του στόχου ανήλθε στα 4.231 εκατ. ευρώ, ενώ οι δαπάνες υπερέβησαν κατά 4.599 εκατ. την πρόβλεψη του προϋπολογισμού για την αντίστοιχη περίοδο (Διάγραμμα 3). Ως αποτέλεσμα, τους πρώτους επτά μήνες του έτους το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκε στα 10.915 εκατ. ευρώ (έναντι πρόβλεψης για έλλειμμα 2.086 εκατ. ευρώ) και το πρωτογενές ισοζύγιο στο -7.463 εκατ. ευρώ (συγκριτικά με εκτίμηση για πρωτογενές πλεόνασμα 1.166 εκατ. ευρώ στον προϋπολογισμό του 2020).[1]

Διάγραμμα 3: Πορεία εκτέλεσης κρατικού προϋπολογισμού (Ιανουάριος-Ιούλιος 2020, εκατ. ευρώ)

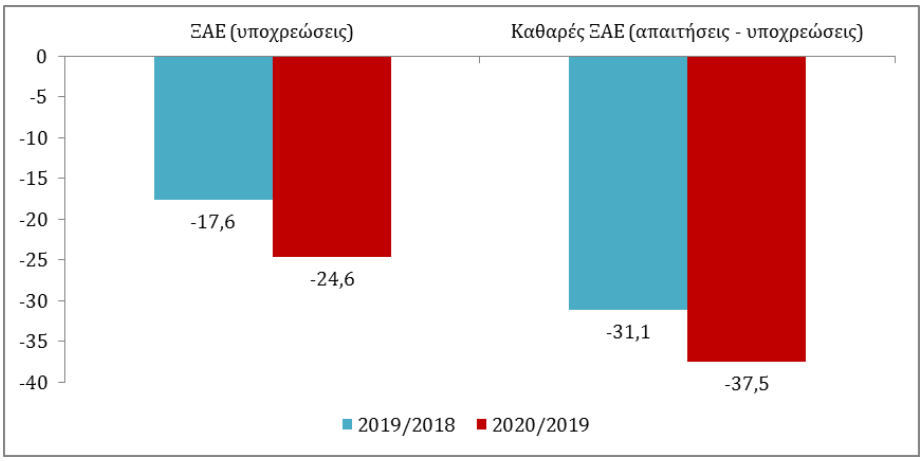

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών
Σημείωση: Τα μεγέθη είναι σε τροποποιημένη ταμειακή βάση.

[1] Βλ. *Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού – Μηνιαίο Δελτίο*, Ιούλιος 2020, Υπουργείο Οικονομικών.

Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ) –οι οποίες αποτελούν μια άλλη σημαντική πηγή εισροής κεφαλαίου από το εξωτερικό, ικανή υπό προϋποθέσεις να τονώσει την οικονομική δραστηριότητα–, είτε ως εισροές είτε ως καθαρές εισροές, κατέγραψαν μεγάλη πτώση το α΄ εξάμηνο του 2019 και ακόμη μεγαλύτερη το 2020 (βλ. Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Ετήσια κάμψη Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ)
(%, α΄ εξάμηνο)

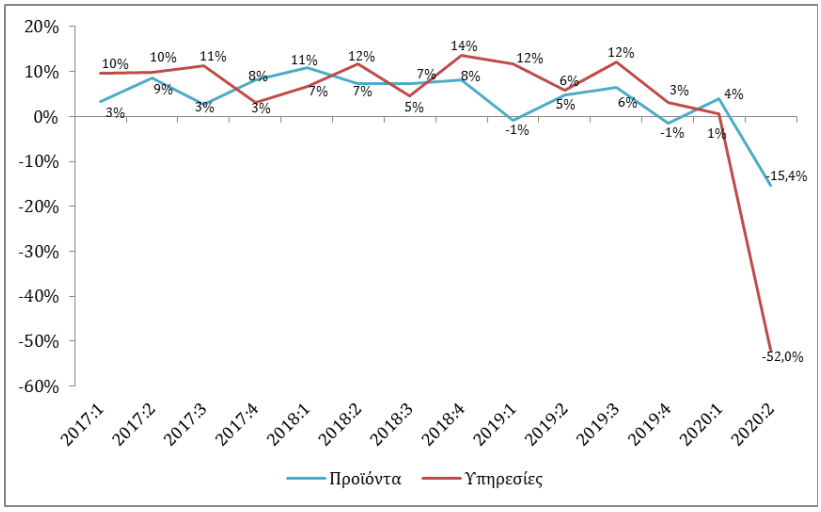

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό με το ότι το 2019 το 60% των ΞΑΕ στην Ελλάδα είχε ως προορισμό τη «διαχείριση ακίνητης περιουσίας», υποδηλώνει το τεράστιο έλλειμμα ιδιωτικών παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα, που υποσκάπτει διαχρονικά έναν βιώσιμο μετασχηματισμό της μακροοικονομικής και της παραγωγικής δομής της οικονομίας.

Την ίδια στιγμή, όπως παρατηρούμε στο Διάγραμμα 5, η πτώση των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών κατά 15,4% και 52% αντίστοιχα το β΄ τρίμηνο και κατά 6,1% και 25,2% το α΄ εξάμηνο μπορεί ως έναν βαθμό να αντανακλά το παγκόσμιο σοκ της πανδημίας, αλλά ταυτόχρονα στέλνει επείγοντα μηνύματα όσον αφορά τον σχεδιασμό αναπτυξιακής στρατηγικής. Η μείωση της συνεισφοράς των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών στο ΑΕΠ από 35,3% το α΄ εξάμηνο του 2019 σε 32,6% το ίδιο διάστημα του 2020 και σε 26,4% ειδικότερα το β΄ τρίμηνο του 2020 πρακτικά αποκαλύπτει τα όρια του αφηγήματος της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, υπογραμμίζοντας την αδύναμη παραγωγική ισχύ και τη χαμηλή διαρθρωτική ανταγωνιστικότητά της. Θέτει επίσης επιτακτικά μια νέα αναπτυξιακή προτεραιότητα, την ενίσχυση της εγχώριας αλυσίδας παραγωγής αξίας ως κεντρικό στοιχείο στον σχεδιασμό ενός νέου παραγωγικού υποδείγματος με άξονα την αυξανόμενη εγχώρια επάρκεια της ικανοποίησης της κοινωνικής ευημερίας.

Διάγραμμα 5: Ετήσιες ποσοστιαίες (%) μεταβολές όγκου εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών (2017:1-2020:2, σταθερές τιμές 2015)

Πηγή: Eurostat

3. Η μείωση της απασχόλησης φρένο στην οικονομική μεγέθυνση

Δεδομένης της μακροοικονομικής δομής της οικονομίας, η επιβράδυνση της ύφεσης και η ταχεία ανάκαμψη της μεγέθυνσης θα εξαρτηθούν από την εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης και την επίδραση που αυτή έχει στις επενδυτικές προσδοκίες. Νέοι περιορισμοί της προσφοράς, η υγειονομική αβεβαιότητα και η μεταβολή του διαθέσιμου εισοδήματος θα προσδιορίσουν τη συμπεριφορά της κατανάλωσης. Δεδομένου ότι ένα νέο γενικό lockdown δεν είναι πιθανό, η εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος θα καθοριστεί από τη μεταβολή της απασχόλησης και την αμοιβή της, καθώς και από τις δημοσιονομικές παρεμβάσεις στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών. Κατά συνέπεια, οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας τους αμέσως επόμενους μήνες θα κρίνουν σε μεγάλο βαθμό τη χρονική έκταση και την ένταση της ύφεσης αλλά και την επιστροφή στην ανάκαμψη. Η άποψή μας είναι ότι η προαναφερόμενη παραδοχή πρέπει να αποτελέσει τον κεντρικό πυλώνα στον σχεδιασμό των νέων παρεμβάσεων οικονομικής πολιτικής.

Όμως, η τρέχουσα κατάσταση της αγοράς εργασίας δεν δημιουργεί αισιοδοξία για θετικές προοπτικές. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου του 2020 η απασχόληση μειώθηκε κατά 5% ή 195.800 άτομα. Το ποσοστό ανεργίας συνέχισε μια ήπια πτωτική πορεία μέχρι και τον Απρίλιο. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι που μεταφέρθηκαν σε καθεστώς αναστολής σύμβασης εργασίας για διάστημα παραπάνω

από 3 μήνες και λαμβάνοντας λιγότερο του 50% του μισθού τους καταγράφηκαν ως οικονομικά μη ενεργοί. Ωστόσο, τον Μάιο το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 15,7% σε 17%. Σε επίπεδο ροών μισθωτής εργασίας, το διάστημα Ιανουάριος-Ιούλιος του 2020 είχαν δημιουργηθεί 170.470 λιγότερες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα του 2019, επιστρέφοντας περίπου στα επίπεδα του 2013 (βλ. Πίνακα 1). Ωστόσο, η εξέλιξη αυτή ήταν βελτιωμένη σε σχέση με το αποτέλεσμα του προηγούμενου πενταμήνου ή εξαμήνου, καθώς ο Ιούνιος και ο Ιούλιος εμφάνισαν ετήσια αύξηση καθαρών προσλήψεων χάρη στην έναρξη της τουριστικής περιόδου και στις κρατικές ενισχύσεις, οι οποίες σε συνδυασμό με την αρχική συγκράτηση της πανδημίας δημιούργησαν προσδοκίες σταδιακής επιστροφής στην κανονικότητα. Δυστυχώς, οι προσδοκίες αυτές διαψεύστηκαν με το δεύτερο κύμα πανδημίας και την καθίζηση των τουριστικών εσόδων (-87,5% ετησίως στο α΄ εξάμηνο).

Πίνακας 1: Ισοζύγια ροών μισθωτής εργασίας
(Ιανουάριος-Ιούλιος, 2001-2020)

Έτη	Ισοζύγιο ροών Ιούλιος	Ισοζύγιο ροών Ιανουάριος-Ιούλιος
2001	1.293	79.952
2002	8.682	99.168
2003	-616	83.147
2004	13.193	112.847
2005	9.228	79.497
2006	9.059	99.534
2007	-1.354	90.530
2008	5.094	116.770
2009	-2.757	35.709
2010	1.059	62.064
2011	743	30.690
2012	14.131	33.440
2013	1.077	91.611
2014	13.275	189.572
2015	-16.658	186.465
2016	19.281	253.495
2017	7.242	263.145
2018	-8.610	289.561
2019	-14.691	281.775
2020	67.911	111.305

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ

Ταυτόχρονα με την προβλεπόμενη μεγάλη υποχώρηση του όγκου της απασχόλησης φέτος, αναμένεται και η μείωση του χρόνου απασχόλησης εξαιτίας της στροφής στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης (περίπου 50% των νέων θέσεων εργασίας) και των μέτρων αναστολής. Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ, η επίπτωση της κρίσης πανδημίας στη μείωση του εργάσιμου χρόνου είναι 10 φορές μεγαλύτερη απ΄ ό,τι ήταν στην κρίση του 2007-2008. Οι δραματικές αυτές εξελίξεις στο μέτωπο της απασχόλησης και των σχέσεων εργασίας θα έχουν ως αποτέλεσμα τη σοβαρή μείωση των μισθών και του διαθέσιμου εισοδήματος. Από τα παραπάνω καθίσταται προφανής η επίπτωση στην καταναλωτική ζήτηση και στην επεκτατική δυναμική της οικονομίας.

4. Προκλήσεις οικονομικής πολιτικής

Η διάρθρωση και η στόχευση των νέων μέτρων παρέμβασης που πρέπει να γίνουν στην οικονομία είναι εξαιρετικής σημασίας, καθώς είναι ανάγκη να δημιουργηθούν συνθήκες σταθεροποίησης και αντιστροφής της υφεσιακής δυναμικής αλλά και μετασχηματισμού του αναπτυξιακού υποδείγματος. Οι επιδόσεις της οικονομίας στα αμέσως επόμενα τρίμηνα θα διαμορφώσουν το συνολικό αποτέλεσμα της υγειονομικής κρίσης στην ευημερία μας. Ο σχεδιασμός της οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη το μείζον μήνυμα της υγειονομικής κρίσης του COVID-19, ότι το αναπτυξιακό μοντέλο της υποβάθμισης της εργασίας, των οικονομικών ανισοτήτων, της οικολογικής υποβάθμισης και του κοινωνικού αποκλεισμού των τελευταίων δεκαετιών έκλεισε τον κύκλο του και είναι ήδη ξεπερασμένο. Η χώρα μας δεν έχει καθόλου χρόνο να διαθέσει σε νέα ιδεοληπτικά πειράματα. Υπάρχει άμεση ανάγκη σχεδιασμού και υλοποίησης ενός ολιστικού σχεδίου οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που θα αντιμετωπίζει, βάσει συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, διαρθρωτικές και παραγωγικές αδυναμίες, που θα υποστηρίζεται από ποσοτικοποιημένες εκτιμήσεις των επιδράσεών του στην οικονομία και στην κοινωνία, και που θα βασίζεται σε μια αξιόπιστη πρόταση χρηματοδότησής του. Κατά την άποψή μας, τέσσερις είναι οι μείζονες προκλήσεις της οικονομικής πολιτικής στην τρέχουσα περίοδο:

Πρώτον, η αναπτυξιακή πρόκληση, που αφορά την αντιμετώπιση της πολυεπίπεδης αβεβαιότητας και την επίτευξη υψηλού βαθμού συνοχής μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών προτεραιοτήτων. Η διασφάλιση της δημοσιονομικής φερεγγυότητας της χώρας πρέπει να συνδυάζεται με την πράσινη μετάβαση, τη δικαιότερη διανομή του εισοδήματος,

την απασχόληση και τη μικρότερη δυνατή εξάρτηση από τις παγκόσμιες αγορές καταναλωτικών, επενδυτικών, υγειονομικών και αμυντικών αγαθών. Διαμορφώνεται μια νέα εποχή στην παγκόσμια πολιτική οικονομία στην οποία ο αναπτυξιακός μετασχηματισμός της εθνικής οικονομίας οφείλει να στοχεύει σε μια υψηλότερη οικονομική αυτονομία ως προϋπόθεση της εξωστρέφειάς της. Στην παρούσα χρονική στιγμή το Ταμείο Ανάκαμψης και οι νέοι πόροι του ΕΣΠΑ παράγουν ελπίδες βιώσιμης χρηματοδότησης ενός αναπτυξιακού μετασχηματισμού. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται ένας ουσιαστικός επαναπροσδιορισμός προτεραιοτήτων στην κατανομή της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος και των εθνικών πόρων.

Δεύτερον, η δημοσιονομική πρόκληση, η οποία εμπεριέχει τη συνδυαστική επίτευξη της διασφάλισης της δημοσιονομικής φερεγγυότητας και αξιοπιστίας, της αναγκαίας αύξησης των δαπανών για την υγεία και την εθνική άμυνα καθώς επίσης και της μείωσης της άδικης υπερφορολόγησης των προηγούμενων ετών. Η διαχείριση της υγειονομικής κρίσης και των γεωπολιτικών προκλήσεων αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε αύξηση του ποσοστού του δημόσιου χρέους στο ΑΕΠ. Ωστόσο, η δημοσιονομική φερεγγυότητα της χώρας αξιολογείται από τη συνετή διαχείριση της κατάστασης του πρωτογενούς ισοζυγίου και των αποθεμάτων ρευστότητας. Σε ένα περιβάλλον νομισματικής χαλάρωσης και με δεδομένες τη βραχυμεσοπρόθεσμη αναστολή της εποπτείας της χώρας και την καταστροφική εμπειρία από την υλοποίηση της λανθασμένης ιδέας της επεκτατικής λιτότητας, η προσαρμογή του πρωτογενούς ελλείμματος πρέπει να ακολουθήσει τη δυναμική της μεγέθυνσης. Επιλογές ταχείας προσαρμογής είναι πιθανό να μας οδηγήσουν ξανά στον φαύλο κύκλο χρέος-ύφεση-αστάθεια. Η συνετή διαχείριση του αποθέματος ρευστότητας διασφαλίζει την απαιτούμενη αξιοπιστία της χώρας, η οποία θα αξιολογείται από τη χρονική έκταση και την ένταση της ύφεσης. Την ίδια στιγμή η ανάγκη αύξησης των αμυντικών δαπανών δημιουργεί ένα νέο δημοσιονομικό περιβάλλον με μικρότερους βαθμούς ελευθερίας στη διαχείριση της φορολογίας και των δημόσιων δαπανών. Ως εκ τούτου, η άποψή μας είναι ότι η όποια προσπάθεια μείωσης του φορολογικού βάρους πρέπει να στοχεύει στην αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών και της απασχόλησης. Η μείωση της υπερφορολόγησης των τελευταίων ετών είναι αναγκαία και κοινωνικά δίκαιη. Η αύξηση της απασχόλησης δεν μπορεί να στηριχτεί στην εμπειρικά αθεμελίωτη υπόθεση ότι οριζόντιες μειώσεις των ασφαλιστικών εισφορών θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Τέτοιες μειώσεις θα έχουν ένα δεδομένο εισοδηματικό όφελος για τις επιχειρήσεις αλλά ένα απολύτως αβέβαιο

αποτέλεσμα για την αύξηση των επενδύσεων και των θέσεων εργασίας πέραν των αρνητικών συνεπειών στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών πρέπει να ακολουθεί την αύξηση της απασχόλησης και να επιβραβεύει την κοινωνικά υπεύθυνη και δημιουργική επιχειρηματικότητα.

Τρίτον, η μακροοικονομική πρόκληση αφορά τον μετασχηματισμό των ισοζυγίων των βασικών τομέων της οικονομίας. Το σημερινό έλλειμμα του ισοζυγίου των νοικοκυριών είναι μη διατηρήσιμο και δημιουργεί προβλήματα φερεγγυότητας και αδυναμία αποπληρωμής του χρέους τους, που αποσταθεροποιούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος πρέπει συνεπώς να είναι βασική προτεραιότητα. Παράλληλα, η αύξηση των πράσινων επενδύσεων και η πράσινη αναδιάρθρωση της καταναλωτικής δαπάνης απαιτεί πολιτική και επιχειρηματική δέσμευση σε πολύ συγκεκριμένες κλαδικές και τομεακές παρεμβάσεις με στόχο την αύξηση της πράσινης παραγωγικότητας. Από μόνη της, ωστόσο, η αύξηση της παραγωγικότητας δεν αρκεί για να αντιμετωπιστούν σύνθετες αναπτυξιακές προκλήσεις, όπως η διατήρηση και βελτίωση των δημόσιων αγαθών και η οικονομική και γεωπολιτική ασφάλεια.

Τέταρτον, η πρόκληση της αγοράς εργασίας. Η κρίση του δημόσιου συστήματος υγείας πρόβαλε μια νέα αντίληψη για τη σημασία της εργασίας και την αξία της ποιότητας ζωής των εργαζομένων και των οικογενειών τους. Οι σύνθετες ανάγκες μιας οικογένειας οδηγούν στη διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής συναίνεσης ως προς την ανάγκη μετάβασης από το βιοποριστικό εισόδημα στο εισόδημα αξιοπρεπούς διαβίωσης. Για να επιτευχθεί αυτό, χρειάζεται ένα μείγμα παρεμβάσεων στις εξής κατευθύνσεις: ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων και αύξηση της απασχόλησης, των αμοιβών και του διαθέσιμου εισοδήματος. Η παράταση του προγράμματος «Συν-Εργασία», παρά τα μειονεκτήματά του, είναι αναγκαία με στόχευση την ενίσχυση των επιχειρήσεων που όχι απλώς διατηρούν τις θέσεις πλήρους απασχόλησης, αλλά δημιουργούν και νέες. Μια τέτοια εξέλιξη σε συνδυασμό με τα προγράμματα εργασίας του ΟΑΕΔ μπορούν να περιορίσουν τις συνέπειες της υγειονομικής και της οικονομικής κρίσης στην αγορά εργασίας.

Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση χρειάζεται να δοθεί στην αναβάθμιση και στον στοχευμένο επαναπροσδιορισμό των γνώσεων και των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού σε συνδυασμό με τη νέα κατεύθυνση του παραγωγικού μετασχηματισμού της χώρας. Υπενθυμίζεται ότι μόνο το 14% των εργαζομένων καταρτίζεται από τις επιχειρήσεις στις οποίες εργάζεται, με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να

είναι στο 24%. Την ίδια στιγμή οι εργαζόμενοι, σε αρκετές περιπτώσεις, χρηματοδοτούν την κατάρτισή τους με ιδιωτικούς πόρους, μεγεθύνοντας τη λεγόμενη «κάθετη αναντιστοιχία» μεταξύ εργασιακών καθηκόντων και διαθέσιμων δεξιοτήτων: 33,9% των εργαζομένων εργάζονται σε θέσεις που υπολείπονται των προσόντων τους.

Ο σχεδιασμός εξειδικευμένων ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης για την ενίσχυση των εργαζομένων και των ανέργων και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους με εξειδίκευση σε περιφερειακό και κλαδικό επίπεδο είναι απολύτως αναγκαία. Ο σχεδιασμός αυτός δεν μπορεί να στηρίζεται μονοδιάστατα στην οριζόντια αναντιστοιχία δεξιοτήτων, διότι αυτή εντοπίζεται σε πολύ συγκεκριμένους τομείς και δεν κατανέμεται ισότιμα στο σύστημα. Επίσης, μεταβάλλεται εξαιρετικά εύκολα ανάλογα με τη συγκυρία, ενώ η χρονική της διάρκεια δεν μπορεί να προβλεφθεί. Το ερώτημα που τίθεται λοιπόν είναι αν ο δείκτης οριζόντιας αναντιστοιχίας, με τη μερικότητα, τη μεταβλητότητα και την περιορισμένη προβλεψιμότητά του, μπορεί να αποτελέσει από μόνος του εργαλείο σχεδιασμού πολιτικών απασχόλησης ή να συμβάλει στον επανασχεδιασμό ενός συνεκτικού εθνικού συστήματος συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, το οποίο σήμερα είναι κυριολεκτικά διαλυμένο. Για την αποτελεσματική, ποιοτική και δίκαιη ανάπτυξη ενός συστήματος αναβάθμισης των προσόντων του εργατικού δυναμικού χρειάζεται μια τολμηρή διατύπωση ενός συνολικού στρατηγικού σχεδίου, αλλά και μια περισσότερο ισορροπημένη τοποθέτηση μεταξύ του κόσμου της εργασίας και των επιχειρήσεων.

ΤΕΛΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ
Εμμ. Μπενάκη 71Α
10681, Αθήνα
Τηλ. 210 8202257
E-mail: info@inegsee.gr
www.inegsee.gr

Απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή
μετάφραση όλου ή μέρους του κειμένου χωρίς την άδεια του εκδότη.
Επίσης, η αναδημοσίευση (όλου ή μέρους του) χωρίς αναφορά της πηγής.

Γλωσσική επιμέλεια – Διορθώσεις: Στέλλα Ζούπα

ISSN: 2654-2412
ISBN: 978-960-7402-89-9
Copyright ©INE ΓΣΕΕ